

'Zo gaan wij om met schoolkosten'

Leeswijzer.

In paragraaf 1 wordt kort het doel van deze notitie beschreven. De aanleiding wordt gevormd door o.a. een onderkend ongewenst keuzeproces bij studenten waarbij de kostenproblematiek de studiekeuze dreigt te beïnvloeden. Tevens wordt in paragraaf 2 ingegaan op de noodzaak van formuleren van beleid en wordt de huidige situatie binnen de beide ROCs beschreven. Binnen het grotere kader van wettelijke bepalingen worden in paragraaf 3 de algemene Arcus/Leeuwenborgh-uitgangspunten beschreven. In 4 komen respectievelijk aan de orde wet- en regelgeving met daaraan gekoppeld de directe gevolgen voor Arcus/Leeuwenborghbeleid, uitgangspunten van ROC Arcus/Leeuwenborgh, afspraken binnen het ROC én een tijdplan en procesbeschrijving. Tot slot wordt in paragraaf 5 aangegeven "Hoe nu verder?".

1. Doel van de notitie

Vaststellen van een beleidskader voor de opleidingsteams voor schoolkosten uitgaande van de wetgeving, aangevuld met specifieke eisen gebaseerd op de visie van Arcus/Leeuwenborgh. Het beleidskader biedt aan studenten en ouders helderheid over de kosten van een opleiding, voorafgaande aan een definitieve inschrijving voor een opleiding.

2. Aanleiding

Studenten kiezen soms vanwege schoolkosten.

Een behoorlijk deel van onze studenten en hun ouders lopen tegen financiële belemmeringen aan bij de keuze voor een opleiding die de student graag wil volgen. Het mag niet zo zijn dat de student om die reden uitwijkt naar een 'goedkopere' opleiding. Dat is jammer: het volgen van een "tweede keus-opleiding" verkleint de kans op succes en vergroot het risico van vroegtijdige uitval. Ons ROC wil een breed palet aan opleidingen bieden, die ook qua kosten zullen verschillen. Hierbij willen we geen studenten uitsluiten en willen we ook voor minder draagkrachtigen toegankelijk zijn. Dit past binnen onze visie waarin sociale inclusie (geen mensen langs de kantlijn laten staan), een centrale plaats inneemt.

Waarom beleid op dit moment?

Nog altijd leven er vele vragen over de interpretatie van wet- en regelgeving op het gebied van schoolkosten (artikel 8.1.4 Wet educatie en beroepsonderwijs). Dat vraagt om antwoorden in de vorm van beleid.

Vanaf januari 2017 heeft de studentenraad instemmingsrecht wat betreft het schoolkostenbeleid. De raad stemt in met het beleid schoolkosten in het algemeen en met de hoogte en het tot stand komen van de vrijwillige bijdrage in het bijzonder. Voor uitleg van deze begrippen zie bijlage 'wet- en regelgeving'.

Het instemmingsrecht van de studentenraad helpt om de kosten beheersbaar te houden. Beleid is echter ook noodzakelijk omdat de opleidingsteams op basis van dit beleid kunnen sturen op het beheersen van de schoolkosten. Deze beleidsnotitie zal daarvoor een bindend kader aan de teams bieden.

De huidige situatie

Onderzoek bij ROC Arcus/Leeuwenborgh (Control en Compliance, december 2017) wijst onder andere uit dat:

- de opleidingsteams soms niet weten hoe te handelen in lijn met de wet. Er leven veel onduidelijkheden bij het opstellen van de lijsten met leermiddelen, bij het vaststellen van de vrijwillige bijdrage en bij het bepalen van wat er hoort bij de door de instelling te bekostigen basisuitrusting.
- er bij ROC Arcus/Leeuwenborgh geen specifiek beleid schoolkosten geformuleerd is. Wel zijn er uitgangspunten opgesteld (notitie Bestuurssecretaris 'Format schoolkosten', december 2016) die door de teams gehanteerd moeten worden..
- er binnen de teams en diensten verschillende definities en termen gebruikt worden voor 'schoolkosten'. Dit maakt het moeilijk om hierover in gesprek te gaan.

3. Uitgangspunten voor het beleid van ROC Arcus/Leeuwenborgh

Wij voldoen aan het wettelijk kader

Wat wet- en regelgeving betreft wordt de norm beschreven in WEB 8.1.4 en stelt:

'De inschrijving wordt niet afhankelijk gesteld van een andere dan bij of krachtens de wet geregelde wettelijke bijdrage'. De website www.rijksoverheid.nl geeft, op hoofdlijnen, meer inzicht in wat we verstaan onder schoolkosten en het onderscheid dat wordt gemaakt met de vrijwillige bijdrage.

Ook de publicatie 'Juridisch kader onderwijsbenodigdheden mbo', SaMBO ICT, 2017 biedt uitleg. Voor meer informatie zie bijlage 'Wet- en regelgeving'.

Trouw aan de visie

Ons ROC ziet het als opdracht een variëteit aan opleidingen te bieden die voor iedereen, ook voor minder draagkrachtigen, toegankelijk zijn. Kosten naast les- of cursusgeld mogen dus geen belemmering vormen.

Dat kosten geen belemmering vormen, wil niet zeggen dat de continuïteit van de instelling in het geding mag komen. Anders gesteld: ROC Arcus/Leeuwenborgh gaat de studiekosten die niet door de student kunnen worden gedragen, niet betalen. Wel zal worden verwezen naar instanties die eventueel financiële hulp kunnen bieden.

Gedeelde verantwoordelijkheid

Alle partijen die bij schoolkosten betrokken zijn, zijn er mede verantwoordelijk voor dat ze doeltreffend, verantwoordelijk en transparant met de kosten omgaan. Ieder heeft hierin zijn eigen rol: de opleidingsteams, de diensten, de student, ouders en de leveranciers. Zie "Tijdplan en proces".

4. Uitvoering.

4.1. Wet- en regelgeving schoolkosten

Schoolkosten bestaan uit de volgende vijf categorieën

- a. de wettelijk vastgestelde verplichte bijdrage (les- of cursusgeld)
De inschrijving mag niet afhankelijk worden gesteld van een andere dan bij of krachtens wet geregelde geldelijke bijdrage dan het wettelijk verplichte les- en cursusgeld. Verder mag de instelling geen verplichte kosten in rekening brengen.
- b. de vrijwillige bijdrage
De instelling mag wel een vrijwillige bijdrage van de student vragen als hier ook een tegenprestatie tegenover staat. Denk aan het leveren van activiteiten, producten of diensten door de instelling. Zonder betaling van de vrijwillige bijdrage mag de student bijvoorbeeld niet mee op studiereis of krijgt hij geen kopieerkaart. Dit moet worden vastgelegd in een 'Overeenkomst vrijwillige bijdrage' waarin het gebruik maken van extra faciliteiten wordt vastgelegd.

Dit houdt voor ROC Arcus/Leeuwenborgh het volgende in:

- De opleiding vermeldt duidelijk of een activiteit verplicht of vrijwillig is. Verplicht: de activiteit is nodig voor het behalen van het diploma. Er zijn geen kosten aan verbonden voor de student. Vrijwillig: deze activiteit is niet nodig voor het behalen van het diploma en de student is niet verplicht deze te betalen. Dit wordt vastgelegd in een 'Overeenkomst vrijwillige bijdrage' waarin het gebruik maken van extra faciliteiten beschreven wordt.
 - Met betrekking tot de vrijwillige activiteit is duidelijk aangegeven dat deze vrijwillig is en dat indien de student hier geen gebruik van maakt, er een zinvol alternatief is. In geen geval zal dit gevolgen hebben voor de studievoortgang van de student.
- c. de basisuitrusting, waarvoor de instelling de kosten draagt
De basisuitrusting betreft de leermaterialen waarvoor de instelling vanuit de overheidsbekostiging (lumpsum) verantwoordelijk is. De onderwijsinstelling moet vanuit deze lumpsum zorgen voor een basisuitrusting bij haar opleidingen. Alle materialen moeten aanwezig zijn waarmee de student alle noodzakelijke onderwijsactiviteiten en het examen kan uitvoeren.

Dit houdt voor ROC Arcus/Leeuwenborgh het volgende in:

- Alle standaard verbruiksmaterialen (basisuitrusting) worden betaald door de instelling. Wil de student andere verbruiksmaterialen, dan zijn de kosten voor de student.
 - Gereedschap dat nodig is om onderwijs binnen de school te volgen en het diploma te behalen, komt voor rekening van de instelling.
- d. De basisuitrusting leerbedrijf waarvoor het erkende leerbedrijf de kosten draagt
Het erkende leerbedrijf voorziet in wat de student nodig heeft om de stage te volgen (inclusief gereedschappen) binnen bestaande wet- en regelgeving. Dit noemen we basisuitrusting leerbedrijf. De student moet respectvol en zuinig omgaan met de basisuitrusting leerbedrijf. In specifieke gevallen kan het leerbedrijf aan de student vragen zelf te beschikken over een deel van de basisuitrusting. De student maakt met het leerbedrijf hierover afspraken over (gedeeltelijke) vergoeding. Indien er problemen aan de orde zijn rond (de beschikbaarheid van) de basisuitrusting leerbedrijf is het aan de school om deze problemen in overleg met de student en het

leerbedrijf op te lossen. Is er geen oplossing te vinden, dan zal de school de student naar een ander stagebedrijf begeleiden.

- e. de onderwijsbenodigdheden waarvoor de student de kosten draagt
De instelling mag voorschrijven dat de student **beschikt** over onderwijsbenodigdheden (zoals boeken en werkkleding) die óf nodig zijn om de lessen voor te bereiden (zoals boeken, agenda, etui, atlas, woordenboek, aantekeningenblok, rekenmachine), óf afhankelijk zijn van de persoonlijke kenmerken van de student (zoals werkkleding en schoenen). Deze middelen zijn op de lijst van onderwijsbenodigdheden (leermiddelenlijst) opgenomen. De student heeft altijd keuzevrijheid ten aanzien van de verwerving van die onderwijsbenodigdheden: de instelling bepaalt waarover de student moet beschikken, de student beslist zelf 'hoe' hij dat doet.
Bij het opstellen van deze lijst houdt de instelling de redelijkheid en de billijkheid in het oog. Voor een aantal specifieke categorieën is de regelgeving als volgt:
- De onderwijsinstelling mag eisen dat de student beschikt over een **laptop of tablet**. De instelling geeft dan systeemeisen op maar schrijft niet voor welk merk en type de student moet kopen. Dit moet bekend zijn bij de student.
 - De instelling mag voorschrijven dat de student beschikt over **veiligheids- of sportkleding**. De instelling mag echter niet eisen dat de student veiligheids- of sportkleding aanschaft met het logo van de instelling daarop aangebracht. Ook mag de instelling niet eisen dat de student de kleding bij één specifieke leverancier aanschaft.
 - De kosten van **software/licenties** voor algemene programma's en software/licenties voor toetsing en examinering zijn voor rekening van de instelling. Ze mag de kosten niet doorbelasten aan de student. De kosten van digitaal leermateriaal waarover de student moet beschikken (opgenomen in de lijst van onderwijsbenodigdheden) zijn voor rekening van de student.

Dit houdt voor ROC Arcus/Leeuwenborgh het volgende in:

- De student kan zonder belemmering de leermiddelenlijst inzien. Vervolgens geeft hij aan bij welke leverancier of via welke distributeur hij de leermiddelen aanschaft. De student is dus vrij om de onderwijsbenodigdheden aan te schaffen bij de aanbieder / leverancier van zijn keuze.
- Wat betreft excursies/reizen weet de student of een activiteit al dan niet verplicht is. Wanneer een activiteit niet verplicht is, biedt de opleiding een zinvol alternatief. Dit alternatief dient vooraf bij de student bekend te zijn ("Overeenkomst vrijwillige bijdrage").
- Wil de student beschikken over persoonlijk gereedschap, dan betaalt hij de kosten zelf.

De leermiddelenlijst vermeldt de eisen waaraan de leermiddelen moeten voldoen, zodat de student vrij is om zelf een keuze te maken. Een voorbeeld van een leverancier mag hierbij wel worden vermeld.

4.2. Afspraken binnen ROC Arcus/Leeuwenborgh.

- Opleidingsteams zijn gehouden om de schoolkosten zo laag als mogelijk te houden.
- Het beleid Schoolkosten wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Studentenraad. Deze toetst jaarlijks steekproefsgewijs de hoogte en het tot stand komen van de vrijwillige bijdragen aan het beleid.
- Schoolkosten zijn transparant.
- Bij de calculatie van de schoolkosten door de teams heeft FEZ (financieel economische zaken) een ondersteunende rol.
- Op de verplichte lijst staan alleen leermiddelen die daadwerkelijk (het opleidingsteam is gehouden hierop expliciet toe te zien) noodzakelijk zijn om in het betreffende leerjaar de opleiding te kunnen volgen.
- Voor de leermiddelen moet een werkelijke prijs/kostprijs gerekend worden. Medewerkers mogen hierbij geen persoonlijk voordeel hebben.

- Er is ROC-breed overleg over schoolkosten, waarin afstemming plaatsvindt. Afgesproken wordt wie de externe contacten onderhoudt en afspraken maakt met leveranciers en distributeurs.
- Het opleidingsteam houdt de kosten hiervan zo laag als mogelijk. Leidraad is dat de kosten lager of gelijk zijn aan de gemiddelde kosten van soortgelijke opleidingen in het mbo (zie jaarlijkse benchmark 'Schoolkostenmonitor', Oberon & SEO Economisch Onderzoek).
- (Toekomstige) studenten krijgen vóór de open dagen een indicatie van de schoolkosten (zowel onderwijsbenodigdheden die verplicht zijn als vrijwillige bijdrage) die tot op 10% nauwkeurig is. Deze indicatie mag gebaseerd zijn op de schoolkosten van het lopende schooljaar.
- Readers worden (ook) digitaal geleverd indien dit pedagogisch verantwoord is.
- Bedragen onder € 10,00 worden niet in rekening gebracht.
- Leermiddelen die aangeschaft zijn, worden daadwerkelijk gebruikt.
- Om te voorkomen dat een student onnodig leermiddelen aanschaft, vermeldt de leermiddelenlijst vanaf wanneer een leermiddel gebruikt gaat worden.
- Voor een leermiddel dat niet gebruikt wordt, krijgt de student een passende vergoeding. Hij krijgt dan de aanschafkosten retour na inlevering van het betreffende leermiddel inclusief factuur indien het leermiddel zichtbaar nieuw is. In alle andere gevallen krijgt hij 50% van de nieuwprijs. De kosten die deze reparatie met zich meebrengt, worden uit het teambudget bekostigd. Vanzelfsprekend mogen die niet vooraf worden begroot, omdat het hier om vermijdbare fouten gaat.
- Uiterlijk 15 juni van enig jaar wordt een duidelijke lijst van de onderwijsbenodigdheden (boeken, gereedschap, enz.) gepubliceerd op de website.

4.3. Procesafspraken.

Procesafspraken					Arcus*
Wie	Samen met	Actie	Resultaat	Uiterlijke datum	Uiterlijk
Strategie en Beleid	onderwijsmanagers	Definiëren schoolkosten ¹	Eenduidige interpretatie door alle betrokkenen	z.s.m.	1 januari 2019
Opleidingsteam	PR en C	Aanleveren voorlopige leermiddelenlijsten die voldoen aan beleid. Dit kan een verwijzing zijn naar de leermiddelenlijst van het jaar daarvoor	Voorlopige leermiddelenlijsten die voldoen aan beleid gaan naar Studentenraad	Voor open dagen	31 januari
(Centrale) Studentenraad	Bestuurs - secretaris (BS)	Toetsen beleid Steekproef: aan beleid toetsen van definitieve lijsten Steekproef: kostencalculaties beoordelen van de vrijwillige activiteiten / producten	Instemming beleid Terugkoppeling via Bestuurssecretaris over bevindingen	15 februari 15 juni	
Strategie en Beleid		Beleid Schoolkosten opstellen (tweejaarlijks na evaluatie)	Actueel beleid schoolkosten	1 januari	

¹ Voorbeeld:

folder Rijksoverheid "Schoolkosten":

Schoolkosten

Mbo-scholen zijn verantwoordelijk voor de basisuitrusting van hun studenten. Onder die basisuitrusting vallen bijvoorbeeld computers, kopieerapparaten en gereedschap. Studenten moeten zelf zorgen voor:

- leermiddelen die nodig zijn om de lessen voor te bereiden, zoals boeken, readers, schriften en mappen;
- meer persoonlijke zaken, zoals werkkleding of speciale schoenen, als deze nodig zijn voor een bepaalde opleiding.

De hoogte van de schoolkosten in het mbo verschilt per opleiding. Meestal liggen de kosten tussen de €500 en €1000 euro per jaar.

* Leeuwenborgh is al eerder gestart met de voorbereidingen voor dit schoolkostenbeleid vandaar dat Arcus iets moet inlopen.

Opleidingsteam	Dienst Financiën	Opstellen kostprijscalculaties vrijwillige activiteit / product. Opstellen "Overeenkomst vrijwillige bijdrage"	Realistische kosten. De kostencalculatie kan opgevraagd worden door de studentenraad. Geformaliseerd document voor maximale transparantie	Start schooljaar
Opleidingsteam	PR en communicatie	Op website plaatsen definitieve lijsten	Definitieve lijsten staan op website	15 juni
Contactpersonen Schoolkosten Arcus/Leeuwenborgh	Alle intern en extern betrokkenen	Netwerken schoolkosten bijwonen Contacten met leveranciers / distributeur	Kennis over schoolkosten in huis Afstemming naar leveranciers / distributeur	Enige keren per jaar Voor open dagen
Leveranciers-distributeur	Contactpersonen	Definitieve lijsten leermiddelen per opleiding vrij beschikbaar stellen aan alle studenten		10 juni

5. Hoe nu verder?

Deze beleidsnotitie wordt ter instemming voorgelegd aan de studentenraad. Vervolgens wordt deze ter vaststelling voorgelegd aan het CvB.

Na vaststelling worden opleidingsteams en betrokken diensten geïnformeerd over de beleidsnotitie, bijvoorbeeld via een flyer of presentatie. Het initiatief hiertoe wordt genomen door de proceseigenaar. S&B ziet hierin een rol weggelegd voor een van de directeuren.

Finale doelstelling: teams en diensten zijn zich bewust van de gevolgen rondom beleid en implementatie "Schoolkosten" en nemen deze in hun beleid en planning op en zorgen voor borging.

Bijlagen

Wet- en regelgeving
Flyer/PP presentatie of ander communicatiemiddel (volgt)

Bronnen

Wet educatie en beroepsonderwijs, artikel 8.1.4
Brieven minister van OCW inzake schoolkosten en vrijwillige ouderbijdrage (2012, 2016)
Publicatie 'Juridisch kader onderwijsbenodigdheden mbo', saMBO-ICT', november 2017
Onderzoek C&C ROC Leeuwenborgh 'Praktijk van het omgaan met schoolkosten', dec. 2017
Mail bestuurssecretaris 'Format schoolkosten', november 2016.

Bijlage 2: Aandachtspunten bij de notitie:

Vragen die nog beantwoord moeten worden:

In de transitie van de fusie zullen in de loop van het schooljaar 2018-2019 nog een aantal vraagstukken beantwoord moeten worden voor 1 augustus 2019.

1. De leermiddelen lijsten worden nu expliciet door de Lisette Werther groep (Arcus) en Van Dijk boeken (Leeuwenborgh) beheerd. De student wordt via de daarvoor afgesproken paden geleid naar maar één leverancier, er wordt wel steeds vermeld dat studenten vrij zijn om te kiezen, maar is dit ook werkelijk zo?

Oplossing voor 2020: Arcus/Leeuwenborgh verbinden zich aan het ECK (content beheer) en dragen zorg ervoor dat alle schoolkosten en leermiddelenlijst en eventuele adviezen voor studenten betreffende mogelijke leveranciers hierop vermeld zijn. De student is dan vrij om te kiezen welke leverancier hij kiest. (2020)

Huidige situatie Arcus is aangesloten bij het ECK Leeuwenborgh nog niet.

Actie (2019) in overleg gaan met van Dijk en LWG waarin we bespreken hoe we met deze situatie omgaan en dat wij ons aan de uitgangspunten van de regeling schoolkosten houden maar wel dit jaar gebruik maken van hun service rondom de onderwijsbenodigdheden waarvoor de student de kosten draagt. Alle gebruiks- en verbruiksmaterialen gaan van deze onderwijsbenodigdhedenlijst en er komt een advieslijst voor de student die dit jaar nog op de lijsten van Van Dijk en LWG vermeld worden waar, naast dat zij zichzelf als leverancier aanbieden, ook andere leveranciers vermeld worden zodat student een keuze kan maken

2. Hoe om te gaan met de basisuitrusting.
In veel gevallen zullen er gebruiks- en verbruiksartikelen, die voorheen de student betaalde, nu voor rekening van het ROC komen. Dit betekent dan ook dat er duidelijkheid moet komen om welke artikelen dit gaat en hoe we met deze kosten om zouden moeten gaan. (begroting, afschrijven, risico's)
Mogelijk dat dit uiteindelijk kosten zijn die zo hoog worden dat er een aanbesteding zou moeten plaatsvinden.
Nog belangrijker is: om welke opleidingen het gaat en welke keuzes er gemaakt gaan worden om het onderwijs ook goed uit te kunnen voeren en de voortgang en de kwaliteit van examens kunnen garanderen.
(voorbeeld wanneer we 5 föhns kopen voor de kappers en we hebben een examen waarin 16 examenkandidaten aan het einde van het examen het kapsel moeten föhnen, dan kunnen we de tijdsafspraken niet garanderen).

Gereedschappen:

Hoeveel per vaardigheidslokaal ?

Moet elke werkplek volledig zijn ingericht ?

Hoe voorkomen wij diefstal ?

Wat is de beheerslast voor het onderwijs.

Actie: de onderwijsteam maken een inventarisering van de basisuitrusting. Wat betekent dit voor de betreffende lokalen.

In overleg met financiën wordt een kostenraming gemaakt en er zal met leveranciers contact opgenomen worden om een eventuele offerte in te dienen voor deze basisuitrusting

Leveranciers moeten voor gereedschappen en kleding twee gegevens opleveren

- wat kost het de opleiding
- wat kost het de student als hij het gereedschap zelf wil bestellen.

3. Financiën en ontzorgen: momenteel ontzorgen Van Dijk en LWG ons rondom de afhandeling van een aantal onderdelen van het leer- en schoolmiddelen proces.
 - Zij hebben de lead in het samenstellen en controleren van de leermiddelen lijsten.

- Zij zorgen voor de financiële afhandeling van en voor studenten.
- Innen gelden voor ons voor readers excursies maar ook voor wanbetalers.
- Zorgen voor een mogelijk gespreide betaling.
- Onderhandelen ook met leveranciers over prijzen.

Daar staat tegenover dat zij een stevige toeslag vragen en berekenen die het voor de student duurder maken.

Door deze afspraken ontstaat er voor de student en ouders een "morele" verplichting om bij hen te bestellen.